

nieuws uit de regio

Kerkuilennieuws

De eerste 'echte' nieuwsbrief van de Werkgroep Kerkuilen Drenthe (Jaargang 2, nummer 1, 1988) is verschenen. Hierin worden achtereenvolgens behandeld: het broedseizoen 1987, overzicht van de broedgevallen in Drenthe in 1987, verslag van de vergadering van de werkgroep op 2 maart 1988, het Vogelasiel de Fûgelhelling te Ureterp, voordrachten van de kerkuilencursus op 9 april 1988 te Orvelte over de Kerkuil in Nederland, de Kerkuil in Drenthe en ervaringen uit de praktijk. Auteurs zijn Annie Jakobs, Hans Dekker, Johan de Jong, en Koen Vogt. De nieuwsbrief, die onder redactie van Hans Dekker staat, beslaat 48 bladzijden. In 1987 werden in Drenthe 33 geslaagde broedgevallen vastgesteld. De nestkast is bij de Drentse Kerkuilen favoriet. De vroeger veel gebruikte nestgelegenheid in boerderijen achter het uilebord wordt nog maar zelden gebruikt. Uit recent braakballenonderzoek is gebleken dat de Kerkuil in Drenthe voor een groot deel leeft van de Bosspitsmuis en in mindere mate van de Veldmuis.

Interessant zijn de aanbevelingen voor de bescherming en de hulp aan de Kerkuil, onder meer óók hoe dat in de winter kan gebeuren. Nadere inlichtingen verkrijgbaar bij de Directie Natuur, Milieu en Faunabeheer, Consulentenschap Drenthe, Hans Dekker, postbus 111, 9400 AC Assen, 05920-27285 óf (indien niet anders mogelijk) tussen 17.00 en 19.00 uur: 05280-72 738.

Vogelonderzoek in Meijndel 1987

De Vogelwerkgroep Meijndel (Chopinlaan 30, 2253 BV Vorschoten) en de Meeuwengroep Meijndel (Van Weede van Dijkveldstraat 31, 2582 KR Den Haag) hebben hun beide jaarverslagen over 1987 in één band samen gestencild uitgegeven.

Er werden in Meijndel 86 verschillende vogelsoorten broedend vastgesteld, waarvan de meest algemene soorten waren Zilvermeeuw, Kleine Mantelmeeuw, Fitis, Heggemus, Nachtegaal, Kleine Karekiet, Houtduif, Koolmees, Grasmus en Merel. In Meijndel broedt ongeveer 5% van de totale Nederlandse nachtegaalpopulatie. Alleen al in blok 30/35 kwamen ongeveer 300 Nachtegalen voor, dat is meer dan honderd Nachtegalen per atlasblok van 5 x 5 km. Nieuwe broedvogelsoorten ten opzichte van 1986 waren Krooneend, Kleine Bonte Specht, Kuifleeuwerik, Fluit en Grauwe Vliegenvanger, terwijl verdwenen soorten ten opzichte van 1986 waren Sperwer, Buizerd, Ransuil, Kramsvogel, Snor, Grote Karekiet en Sijs.

Buiten het broedseizoen werden in 1987 in totaal 187 vogelsoorten vastgesteld. De maand april bleek de meeste soorten (129) te hebben opgeleverd.

Ook waargenomen insecten, amfibieën, reptielen, zoogdieren en planten worden in het jaarverslag vermeld. Als bijlage worden 86 verspreidingskaarten van de broedvogels toegevoegd.

De meeuwen zijn in de laatste jaren in enkele subkolonies geheel verdwenen. Het aantal broedparen (4085) van de Zilvermeeuw is in de Wassenaarse duinen sinds het topjaar 1983 met bijna 1300 broedparen met 25% afgenomen. De Stormmeeuwen (233 broedparen) zijn sinds 1983 met bijna 60% afgenomen, terwijl de kolonie Kokmeeuwen die zich in 1973 in Meijndel vestigde, in 1985 geheel was verdwenen.

De Kleine Mantelmeeuw (1958 broedparen) bleven vrijwel gelijk in aantal. De achteruitgang wordt geweten aan de Vos, die mogelijk beter reguleert dan de mens, die het jaar in jaar uit met vergif en eieren rapen het aantal in de hand trachtte te houden.

De verslagen tellen 86 bladzijden, vele figuren en tabellen. H.P. van der Meer, J.P. Oppentocht, H. Wanders & G.F. Wilmlink stelden het eerste verslag (35 bladzijden) en H. Wanders en H.P. van der Meer het tweede verslag (20 bladzijden) samen.

Eemland en Polder Arkemheen begin 20ste eeuw

In een rapport zijn gegevens verzameld die een vrij compleet beeld verschaffen over het beheer van het Eemland en de Polder Arkemheen, zoals dat rond de eeuwwisseling het jaar door plaatsvond. Het beschrevene kan als uitgangspunt dienen voor een beheer dat gericht is op verhoging van de natuurwetenschappelijke betekenis in het algemeen en van de ornithologische in het bijzonder. Het rapport bevat veel interessante gegevens over ganzen. Achteruitgang werd niet alleen van de Zomertaling, Kwartel, Ooievaar, Slobeend, Watersnip en Gele Kwikstaart vastgesteld, maar óók van de Kievit. Eigenlijk zijn de meeste graslandsoorten in de periode tussen 1910 en 1976 - 1985 in deze polders achteruitgegaan.

J.J. Smit: Het Eemland en de polder Arkemheen rond het begin van de twintigste eeuw. Rapport 88/48 van het Rijksinstituut voor Natuurbeheer, Arnhem, Leersum, Texel. 64 bladzijden (1988).

Recreatie en broedvogels in heidegebieden: Strabrechtse en Grote Heide

In dit rapport wordt verslag gedaan van een onderzoek naar zowel het recreatief gebruik van beide gebieden als naar de invloed van de recreatie op de dichtheden en het broedsucces van een aantal broedvogels en de daarbij toegepaste en ontwikkelde onderzoeksmethode.

Uit het onderzoek kon worden geconcludeerd dat voor een aantal vogelsoorten zoals Graspieper, Veldleeuwerik, Boompieper, Roodborsttapuit, Tapuit en Wulp een negatieve invloed uitgaat van recreatie op de dichtheden van de soort en het broedsucces. Voor de Wulp werd bijvoorbeeld gevonden dat in een gebied lopend van 0-400 meter van de drukste paden tot 0-40 meter van de minder drukke paden zeven van

de elf gevestigde territoria vroegtijdig werden verlaten. In het overige gebied was dat 0 van de 28. Bij de Roodborsttapuit werd gevonden dat in een gebied van 0-20 meter langs de drukste paden en tot 0-40 meter langs de minder drukke paden zes van de acht territoria vroegtijdig werden verlaten. In het overige gebied was dit één van de 21 territoria. Een belangrijk rapport dat voor de beheerders van dergelijke terreinen aanwijzingen kan geven hoe de recreatie en de vogelbevolking op verantwoorde wijze gecombineerd kunnen worden.

H.J.L.

P. Vos & R.H.M. Peltzer: Recreatie en Broedvogels in heidegebieden: Strabrechtse en Grote Heide. 145 bladzijden met enkele foto's en kaarten. Uitgave Staatsbosbeheer, Bos en Recreatie 15.

Avifauna Dordtsche Biesbosch

Op bladzijde 39 van ons vorige nummer (jaargang 36, nummer 1) wordt het gironummer voor het bestellen van bovengenoemde uitgave vermeld. Door overmaking van f 14,60 (inclusief portokosten) op postgironummer 5 503 020 ten name van de Vogelwacht, Dordrecht, onder vermelding van 'Avifauna Dordtsche Biesbosch' kan deze uitgave alsnog worden besteld.

Prijs voor Stichting Vogelopvang Utrecht

Op dinsdag 3 mei 1988 reikte de wethouder van Milieuzaken van de gemeente Utrecht, drs. W.P.C. van Willigenburg de gemeentelijke AMEV-milieuprijzen uit. Een van de organisaties die deze milieuprijs ten deel viel is de Stichting Vogelopvang Utrecht.

De stichting houdt zich bezig met het opvangen van vogels in de gemeente Utrecht. Hiervoor is met behulp van de gemeente, subsidies en veel vrijwilligerswerk een nieuw vogelasiel gebouwd op het terrein Rotsoord in Hoograven. De Milieuprijsc commissie wil met een waarderingsprijs het initiatief van de stichting en de inzet van de vele vrijwilligers belonen. De Stichting Vogelopvang heeft enkele projecten opgezet om gericht aan vogelopvang te doen. De commissie stelt f 3000,- ter beschikking voor het project Opvang Nestjongen. Met dit bedrag kan onder andere een koelkast worden gekocht voor het goedhouden van medicamenten.

Het effect van de nazorg

De Bond van Friese Vogelbeschermings Wachten (BFVW) laat geen kans voorbijgaan het effect van de nazorg op het uitkomen van weidevogellegfels naar voren te brengen. In het voorjaar van 1986 werd een onderzoek gedaan naar dit effect en O.H. Brandsma (1988) bewerkte de resultaten in nummer 3 van 'Weidevogelonderzoek in Friesland' (35 gestencilde bladzijden). De samensteller van het verslag schrijft onder meer dat door twee weken eerder te maaien (bijvoorbeeld in een vroeg voorjaar of bij verdergaande intensivering van de landbouw) en bij

gelijkblijvende uitkomstdata zowel in de gebieden met als zonder nazorg 50% tot 100% van de legfels op maailand in aanraking zou komen met maaien of uitkomen/verloren gaan in de week van het maaien. In de gebieden met nazorg konden volgens de samensteller de verliezen door beweiding (onder andere met behulp van nestbeschermers), maaien, slepen en bemesting met drijfmest worden beperkt. Ook de predatie lag volgens het onderzoek in de gebieden met nazorg over het algemeen lager. Een deel van de resultaten van dit onderzoek werd gepubliceerd in een reeds verschenen rapport 'Gevolgen van bemesting met drijfmest'.

Het adres van de auteur O.H. Brandsma is Stationsstraat 35, 8501 GH Joure. Uitgave van de Bond van Friese Vogelbeschermings Wachten, K. Nauta, Dorpsstraat 30, 8813 JC Schalsum, 05170 - 2225.

Tentoonstelling over Bonte Vliegenvanger

Tot 31 oktober 1988 is in het Natuurmuseum te Dokkum (Kleine Oosterstraat 12, 9101 KK Dokkum, 05190 - 7318) de tentoonstelling 'De Bonte Vliegenvanger'. Vorig jaar werden twee broedgevallen vastgesteld te Holwerd.

Behalve de tentoonstelling is er een diaklankbeeld te zien over 'Vogels in het bos' met dia's van Douwe Franke, auteur van de natuurrubriek in de Leeuwarder Courant. De tentoonstelling is afkomstig van 'Natura Docet' te Denekamp.

■ Nadere informatie verkrijgbaar bij J. de Vries, Voorlichting en Educatie, 05190 - 7318 of privé 05198 - 1733.

Eierroof door Zwarte Kraaien niet schadelijk voor weidevogelstand

Bij de Milieufederatie Groningen is een brochure verschenen over een veldonderzoek naar de invloed van Zwarte Kraaien op weidevogels, als vervolg op een literatuurstudie uit 1986.

In gesprekken over weidevogelbeheer met boeren in het Zuidelijke Westerkwartier bleken deze vaak van mening, dat Zwarte Kraaien veel weidevogeleieren roven en verantwoordelijk zijn voor de achteruitgang van de weidevogelbestand. Bij goed weidevogelbeheer behoort volgens veel boeren ook het schieten van kraaien. De conclusies van wetenschappelijke rapporten zijn ze snel geneigd naast zich neer te leggen, omdat die vaak in strijd zijn met hun eigen ervaringen.

Medewerkers van het Project Boer en Beheer van de Milieufederatie betwijfelden deze rol van Zwarte Kraaien en de zin van doodschieten, maar daar staat tegenover dat het houtsingellandschap van het Zuidelijk Westerkwartier wel zeer geschikt is voor Zwarte Kraaien en dat de dichtheden er hoog zijn.

Feitelijke gegevens ontbraken echter en om uit een welles - nietes - sfeer te geraken besloot de Milieufederatie in het voorjaar van 1987 een veldonderzoek uit te voeren. Daarbij was het zaak het onderzoek zo aan te pakken, dat de verschillende groepen belanghebbenden (boeren, vogelbeschermers en jagers) vertrouwen

zouden hebben in de uitkomsten van het onderzoek. Om deze reden is er een Begeleidingscommissie ingesteld met vier natuurbeschermers en vier boeren-annex-jagers uit de streek. Deze commissie heeft het onderzoek van begin af aan op de voet gevolgd.

Resultaten van het onderzoek

Zwarte Kraaien hebben volop gelegenheid tot nestelen in de houtsingels van het Zuidelijk Westerkwartier, die vaak grenzen aan rijke weidevogelgebieden als de Grootegastermolenpolder en de Polder Kale Weg. Nu bleken Zwarte Kraaien in deze beide polders drie keer zoveel eieren te roven als in boomloos kleiweidegebied in Friesland.

Het totale verlies aan eieren is echter niet zo groot, dat de weidevogelstand daardoor achteruit kan gaan.

Verder bleken de Zwarte Kraaien vrij weinig actief te zijn in het open deel van de polders, waar de meeste weidevogels broeden. Ze komen er echter wel en wat ze daar uitvoeren verschilt weer van gebied tot gebied.

In een proefvlak van tien hectare zat in de Grootegastermolenpolder slechts één broedpaar van de Zwarte Kraai, in een vergelijkbaar proefvlak in de Polder Kale Weg twee broedparen. Het ene paar in de Grootegastermolenpolder was in dat proefvlak echter twee keer zo actief en roofde er drie keer zoveel eieren als beide paren in Polder Kale Weg afzonderlijk.

Voor zover het minder voorkomen van Zwarte Kraaien in de Grootegastermolenpolder een gevolg is van intensiever jagen (zeker is dit niet), dan nog blijkt dat dus niet te hoeven leiden tot minder roof van weidevogeleieren. In de Grootegastermolenpolder blijkt het omgekeerde het geval.

Wellicht zijn er voor boeren en jagers nog andere argumenten om op Zwarte Kraaien te jagen, (schade aan de landbouw bijvoorbeeld), maar het argument, dat ze zo veel eieren roven dat daardoor in het Zuidelijk Westerkwartier de weidevogelstand achteruitgaat, is niet langer houdbaar.

De leden van de Begeleidingscommissie hadden elkaar veel te vertellen over natuur en landbouw in het Zuidelijk Westerkwartier en hebben het onderzoek kritisch gevolgd. Met behulp van de regionale pers en een informatieavond is publiciteit gegeven aan de uitkomsten van het onderzoek. Hierbij bleek het werken met een Begeleidingscommissie uit de streek van grote betekenis. Hoewel ook nu met name de gemoederen van sommige jagers hoog opliepen, lijkt de aanvaardbaarheid van de resultaten bij alle belanghebbenden er door bevorderd. Zie ook 'Argus' 13 (2) : 6 - 8.

Voor bestellingen van de brochure (7 bladzijden) over dit onderzoek kan f 3,- worden overgemaakt op girorekening 2 999 383 ten name van de penningmeester Milieufederatie Groningen, Emmasingel 15, 9726 AJ Groningen, 050 - 130 800, onder vermelding van 'kraaien-brochure'. Voor meer informatie kunt u contact opnemen met de samensteller van de brochure 'Kraaien en weidevogels in het Zuidelijk Westerkwartier': Ernst Oosterveld, 050 - 13 088 of 05906 - 2278.

Bestel nu onze nieuwe veertiendaagse Vogelkalender 1989

Onze nieuwe Vogelkalender 1989 (die ook weer in een Franstalige editie zal verschijnen) belooft weer magnifiek te worden. Ofschoon de nieuwe kalender wellicht pas de volgende maand geleverd kan worden is het nu al mogelijk de veertiendaagse Vogelkalender 1989 te bestellen door overmaking van f 13,50 op gironummer 4325 ten name van de penningmeester van het Kalenderfonds, Bennekom. Indien de Franstalige editie wordt verlangd moet dit bij de betaling worden vermeld. De kalender wordt u dan direct na verschijning toegezonden. Ook dit jaar geen prijsverhoging!

Wij kunnen u al verklappen welke vogelsoorten op de nieuwe kalender staan afgebeeld: Tjiftjaf, Bokje, Ekster, Canadese Gans, Bergeend, Zwarte Roodstaart, Fuut, Houtduif, Rietzanger, Draaihals, Kemphaan, Koperwiek, Boompieper, Boerenzwaluw, Huismus, Koereiger, Waterral, Drie-teenmeeuw, Bredbekstrandloper, Putter, Grote Pieper, Smelleken, Pijlstaart, Grauwe Gans en Keep.

■ Nadere inlichtingen over de kalender bij W.A. Werkman, Bellaertsstraat 16, 6721 WB Bennekom, 08389 - 17 024.

Vogels van Gibraltar

Het jaarverslag van de natuurhistorische vereniging van Gibraltar bevat een systematische lijst van de waargenomen vogels met tevens hoofdstukken over de vegetatie, de vogeltrek en het natuurbeheer.

'The Birds of the Strait of Gibraltar' kost \$ 3 en is te bestellen bij het secretariaat van de GONHS, 8/8 Buena Vista Road, Gibraltar.

Gemerkte Canadese Ganzen stierven

In het 'Canadian Veterinary Journal' 1988 (1) : 19-20 las ik dat op 21 november 1987 twaalf Canadese Ganzen in de buurt van Ottawa stierven door ijsafzetting op de kunststof halsband, waarmee ze ter herkenning gemerkt waren. Op één halsband had zich 3,4 kilogram ijs afgezet.

■ Han van der Koik, Leliestraat 109, 8012 BN Zwolle.

Behoud van jacht

In de inleiding van de algemene vergadering van de Koninklijke Nederlandse Jagersvereniging zei de voorzitter ir. J. Grijns onder meer het volgende:

'Het is bekend dat de jager niet de gemakkelijkste mens is in onze samenleving. Persoonlijke betrokkenheid, een conservatief vrijheidsbegrip, uitgaande van een principiële ongelijkheid tussen mensen, staat voorop. Hetgeen tot gevolg heeft dat men zich niet zo gemakkelijk jachtgelegenheid laat ontnemen.'

Uit 'De Jager' nummer 13, 1988, bladzijde 298.